

En skapande praktiker

Artikel från 1994

Bob Alexander hade lett Living Stage Theater i 25 år när jag träffade honom senaste gången på besök i Stockholm och Rinkeby. Teatern finns i USAs huvudstad och arbetar med att söka återge nertryckta, svarta barn och ungdomar deras självförtroende, så att de klarar att ta itu med sina liv. Washington DC har troligen USAs värsta slumområden.

Revyskolan, som är bildad av Hyresgästernas Riksförbund, Riksbyggen och HSB, lyckades etablera ett samarbete med Living Stage som återkom till Sverige i olika omgångar. I augusti 1989 genomförde Bob Alexander en workshop med amatörteaterledare från olika delar av Sverige. Hans arbete var en inledning på ett långsiktigt arbete i förorter på olika håll i landet. 1991 återkom hela hans teatergrupp med mycket uppskattade föreställningar och workshops i Tensta/Rinkeby i Stockholm. En av skådespelarna tillämpade också teaterns filosofi i ett arbete på Fryshuset med ungdomar med svåra problem.

Nedan återger jag några av Bob Alexanders teser.

”Living Stages arbete går ut på att aktivt uppmuntra den individuella uttrycksfriheten hos varje människa vi arbetar med. Med ‘uttryck’ menar jag skapande, inte personlighet... *Michael Chekhov* talar om den ‘skapande individualiteten’ som en del av oss som används för skapande handlingar, i motsats till vår vardagliga personlighet. Den skapande individen kan även ses som det omedvetna eller själen. Det är här som källan till skapande ligger.

I kontrast till detta har jag arbetat en hel del med gruppansatser till terapi.... Det huvudsakliga syftet med denna terapi är att befria hela personen och hjälpa människor att känna sig mer tillfreds med sig själva, så att de kan fungera optimalt i denna sjuka värld. Men teatern som konst, skapelseakten, kom före den terapeutiska handlingen och har ett annat syfte. Medan användandet av mycket teater teknik i terapi (som i psykodrama) har sitt värde, har många missat skillnaden mellan frigörelse och skapande.

Skapelseakten innebär att göra något där det tidigare inte fanns något, att använda den djupaste delen och hela jaget i sökande efter hur man bäst skapar och vidarebefordrar till andra en vision av världen. En konstnär är en person som har en oemotståndlig drift att vidarebefordra (kommunicera) till sina medmänniskor, män, kvinnor och barn, sin mest brinnande dröm om världen. Detta är inte meningen med terapi ... som den vanligen tillämpas....

Inom teaterkonster spelar skådespelaren inte sig själv. Teaterkonsten är att låna ut ens kropp, röst och känsloliv till rollfiguren - **att faktiskt skapa en annan människa** - och att låta denna nya skapelse leva sitt liv utan hinder och påtryckningar. Som *Stanislavsky* sade, att spela teater är ‘att skapa en annan människas själ och förkroppsliga den i en vacker form’. Teater är aktivt skapande, inte terapeutisk befrielse.”

Bob Alexanders utgångspunkt är att varje människa är ett under, ett unikum av fantasi och skaparkraft. Det som behövs är uppmuntran, en trygg och icke dömande omgivning som tillåter människorna att upptäcka att deras känslor och tankar är viktiga, att deras fantasier och drömmar är det material som stor konst är gjord av och att barnens orädda användning av sina kroppar, röster och sinnen vid utforskandet av omvärlden är något som vi alla bör lära oss igen.

Vid ett seminarium 19 augusti 1989 i Stockholm sade Bob Alexander:

”Jag tycker inte om att vi idoliserar alla dessa döda människor, stora konstnärer, stora författare, stora kompositörer. Det är vi som lever idag som är de stora konstnärerna. Ur våra erfarenheter, vår fantasi kan vi alla skapa stor konst. Men den värdesätts inte av människor som tror att den stora konsten redan är skapad - av människor som inte lever idag.”

Bob Alexander menar att människornas egna skapande verksamheter är en förutsättning för att de ska kunna förstå vad som kan vara av värde av de gamla 'idolernas' verk.

"Ett barn som vill lära sig spela piano och komponerar egna stycken kommer kanske att upptäcka att Mozart var ganska duktig, men att han/hon nog skapar lika bra eller t.o.m. bättre musik. Det finns inget rätt eller fel, man måste utgå från sig själv först för att kunna värdera och eventuellt uppskatta vad andra gjort."

Skolans sätt att fungera är Bob Alexander kritisk mot. Den lär ut en massa döda ting som barnen inte upplever som viktiga i deras liv.

"I stället borde man utgå från barnens egen verklighet, deras egen historia." Han berättar hur barn i USA kan uppleva ordet historia. De kallade ämnet *History* (historia på svenska) för *His story* (hans berättelse). D.v.s. det finns många berättelser men det var inte deras egna som de fick lära sig. Om man i stället hade utgått från deras verklighet, vad de vet och vad de upplevt, skulle de vara beredda att förstå andras historia, vad tidigare generationer upplevt.

"Varje lärare borde ställa sig frågan om han/hon är den sortens människa som barn vill vara med för att de tycker han/hon är kul och för att de kan lära sig något av honom/henne eller finns barnen i skolan bara för att de måste?"

Under workshopen lärde Bob Alexander ut den teknik som Living Stage använder när de arbetar med svarta barn och ungdomar med drogproblem, fysiskt handikappade, våldtagna, intagna på fängelser. Inte för att de ska bli skådespelare eller artister. Det centrala enligt Alexander är att barnen 'hittar hem till sig själva', dvs lär sig lita på sina egna känslor, sin egen fantasi och tro på sitt egenvärde.

Teaterns resultat är häpnadsväckande, speciellt med hänsyn till att Washington har det värsta slummen i hela USA med gängkrig, droger och eländiga sociala förhållanden. 85 procent av intagna på fängelser klarar inte friheten utan tas in på nytt. Men i de grupper av intagna som Living Stage arbetat med är det bara 5 procent som inte klarar sig efter frigivning!

Sven Bergenstråhle